

Paris Contemporary Designs
June 15th – August 13th
VIVID vormgeving
Rotterdam

press:

30 June 2006 NRC Handelsblad

1 July 2006 Financieele Dagblad

5 July 2006 De Volkskrant

5 July 2006 De Telegraaf

Galerie Rotterdam, Den Haag

Frans design is speels en o la la, zo stijlvol

Paris Contemporary Designs

Parijs' design is eigentijds zonder zijn kunstgeschiedenis te vergeten. Om dat te laten zien, exposeert Galerie Vivid onder de noemer *Paris Contemporary Designs* veertig meubelstukken en andere designobjecten. Deze tronen op witte plateaus met een strakke gouden belettering, die soms net even een krul maakt. Het typeert de rest van de objecten: strak en subtiel, maar met net dat ene gouden biesje als finishing touch.

Zo vind je er glazen met een klein druppeltje eraan, een fauteuil met sleep en strakke stoeltjes die in de verte herinneren aan Louis Quinze. Alleen aan het raam staat een bank die uit de toon valt. Hij bestaat uit acht grote vierkante tassen waar veel Noord-Afrikanen hun hele hebben en houwen in versjouwen. Matali Crasset vulde ze zodat het poefs zijn, waarmee je een bankstel kunt maken. O ja, denk je dan, er is in Parijs felle discussie over integratie. Tussen al het glas en marmer in de galerie was je dat even vergeten. Crasset is de enige exposant die refereert aan actuele verhoudingen, door luxegocderen te vervangen door een modulaire bank die iedereen thuis goedkoop kan namaken.

Wordt Parijs Design dan niet beïnvloed door de situatie in eigen land? Toch wel. Door de onlusten in de banlieus is de modernistische bouwstijl in een kwaad daglicht komen te staan. En in deze tentoonstelling wordt het hele modernisme compleet doodgezwegen, terwijl kleine-

Cédric Ragot, Fast Vase

re stijlperiodes als Memphis en de sixties wel navolging vinden. Misschien is het toeval. Hoe dan ook, je ziet in deze expositie veel knipogen naar wulpse tijden, zonder dat de werken in kitsch uitmonden. Het mooiste is de *Fast Vase* van Cédric Ragot. Die verwijst naar aerodynamische vormgeving van een eeuw geleden, zo dynamisch dat het keramiek in de vaart smelt. Maar de elegante contour blijft intact. Chic à la Parisienne. Speels en o la la, zo stijlvol.

Paris Contemporary Designs. T/m 13 au-

gustus in Galerie Vivid, William Boothlaan 17a, Rotterdam. Di t/m zo 12-18u.

Alone Together

Ook al is de wereld lelijk, hij is best oké. Dat lijkt de strekking te zijn van de ledententoonstelling van het Europese fotografencollectief Peace of Cake, oftewel POC. De ruim twintig leden fotograferen in heel Europa, maar de foto's tonen een onthutsend eenvormige wereld. Of Stephen Hughes nu in Spanje of Duitsland systeembouw fotografeert, de verschillen zijn nihil. Of mensen in het

mead of in Lissabon: overal zijn de buitenwijken even grauw. Maar het geeft niet. Je ziet de forensen weg-dromen op de foto's. Ze lijken best tevreden.

Dat optimisme blijkt nog het meeste uit de portretten, het beste deel van de expositie. Thomas Humery portretteerde pubers, zoals zovelen. Maar doordat bij hem volwassenheid de boventoon voert boven onzekerheid, zet hij een steviger beeld neer dan veel Rineke Dijkstra-navolgers doen. Zo'n positief zelfbewustzijn spreekt ook uit de serie ijs-hockeyers van POC-oprichter Charles Fréger. De jongens hebben vast net een wedstrijd gewonnen, want er straalt een energie uit hun ogen alsof ze van geen puistjes of lage rapportcijfers weten.

Ook al is POC een exclusief genootschap, waarvoor je voorgedragen moet worden, het is niet alle le-

Johannes Romppanen, Erica

den gegeven om het bijzondere in het gewone weer te geven. Joel Tettamanti maakte een serie van struikgewas, die weinig meer is dan struikgewas. De portretten en uitzichten van Sandra Stein zijn niet beter dan doorsnee vakantiekiekjes. Maar daar tegenover staan die werken waarin de wereld ook zonder opsmuk, gelukkig kan bieden. Thomas Mailaender portretteerde een Frans acrobatisch politieteam. Met zijn tieners op één motor poseren ze apetrots, en terecht. Nog kleiner geluk fotografeerde Loan Nguyen. Tegen een grijze buitenmuur speelt een vrouw een schaduwspel met haar handen. POC biedt volop schoonheid in een lelijk Europa.

Alone Together. T/m 23 augustus in Galerie Nouvelles Images, Westeinde 22, Den Haag. Di t/m za 11-17u.

SANDRA SMETS

Niet tussen de oren

Monique Schonckert strijdt tegen de vooroordelen en verkeerde beeldvorming rondom de ziekte ME

6

Vergeten geld

Oude polissen zijn vaak nog geld waard, mits je de weg weet in het ingewikkelde web van verzekeraars, banken en pensioenfondsen

10

COLOFON

Algemeen directeur a.i.
Rud Bergervoet

Hoofdredacteur
Ulko Janke

Redactie FD Persoonlijk
Lien van der Leij (chef)
Jacqueline Bosboom
Edo Dijksterhuis
Michiel Goudswaard
Jan Kees Kokke

Vormgeving
Rob Heideema (art director)
Ton Abels

Beeldredactie
Binh Ngoc Tran, Marcel Kuhmann

Omslag
Foto: Roger Dohmen

Aan dit nummer werkten mee:
Karel Ankerman, Bert Bakker, Hanno Bakkeren, Anne Berk, lens Boswijk, Annemieke Diekman, Hubrecht Duijker, Karel Hubert, Linda Huijsmans, Peter Kattenberg, Peter Kavelaars, Jaap Koelewijn, Agnes Kuerts, Marjan Langbroek, Gwen van Loon, Ornella Porcu, Chris Reinwald, Daphne Richter, Marieke Smithuis, Fleur Speet, Babette Verbeek, Jurjen Vis, Rogh van de Wouw, Ronald Wuijster, Anton C. Zijdeveld

Correctie
Irene Grootbedde, Peter Hoozeveer, Jan van de Laar

FD Research
Ilana Laitser

Gedelegeerd uitgever
Arend van den Berg

Sales
Arlotte Koolen (accountmanager, 020-592 86 41)
Peter Leene (international sales manager, 020-592 86 47)

Abonnees van Het Financieele Dagblad ontvangen FD Persoonlijk op vrijdag. Op zaterdag ligt FD Persoonlijk in de losse verkoop, als onderdeel van de zaterdagkrant.

www.fd.nl/persoonlijk
e-mail: persoonlijk@fd.nl

De gegevens in deze publicatie zijn ontleend aan betrouwbaar geachte bronnen. Voor eventuele onjuistheden kan Het Financieele Dagblad echter geen aansprakelijkheid aanvaarden.

Jong geleerd

Kun je ondernemerschap kweken, of word je met de geest geboren? Vier jonge ondernemers aan het woord

14

Onmogelijke droom

Beeldhouwer Jan Fabres zoekt naar de zin van het bestaan belicht in tentoonstellingsreeks 'Homo Faber'

19

Vaste rubrieken

- 4 Eten&Drinken: Koken in de Gouden Eeuw en wijnselectie
- 5 Funbytes: Technospeeltjes en handige websites
- 9 Column: Anton C. Zijdeveld
- 11 Column: Jaap Koelewijn
- 12 Per Saldo: Marjan Langbroek beantwoordt fiscale vragen
- 12 Belasting: Nog meer boxen
- 13 Kunstmarkt: Hockney spettert in Londen
- 13 Het Slimme Geld: Evenementsgedreven strategieën
- 21 Kunst kopen: Veiling en handel versmelten
- 24 Boeken: Monica Ali verhuist in tweede boek naar Portugal
- 27 Zakenreizen: Marseille, volop in vernieuwing
- 30 Huis te koop: Weelde in Amersfoort

De chic voorbij

Een verse generatie vormgevers blaast 'le design français' nieuw leven in

28

De chic voorbij

Frankrijk is geen supermacht op designgebied. Maar er is wel een verse generatie vormgevers opgestaan die, teruggrijpend op de iconen van weleer, 'le design français' nieuw leven inblaast » Chris Reinewald

Philippe Starck — évidemment — enkele hightech architecten, een hoop niks en sinds enige tijd de Bretonse broers Ronan & Erwan Bouroullec. Dit gezelschap bepaalt internationaal gezien het gezicht van het Franse design. Op de tentoonstelling 'Paris Contemporary Designs' in Rotterdam is echter te zien dat zij inmiddels gezelschap hebben gekregen van een groot aantal jonge Franse meubel- en productontwerpers. Door terug te grijpen naar oudere, typerende Franse ontwerpklassiekers hopen zij de vormgeving weer als hoofdgerechtheid op het menu te zetten.

Natuurlijk draait het in de designwereld nu om Nederland — met Droog Design, Hella Jongerius en Marcel Wanders — en natuurlijk Italië, waar grote producenten gedurfde meubels uibringen. Samensteller van de tentoonstelling en designjournalist Cédric Morisset is de eerste om dat toe te geven. 'Maar Frankrijk kent de nodige kleine en middelgrote designproducenten met durf en kwaliteit. Je hebt het meubelbedrijf Ligne Rosset en Parijse galeries als Kreo en Tools, die designproducten verkopen of opdrachten geven. Specifiek Frans zijn luxeproducten als parfumsflessen en modeaccessoires, waarvoor ontwerpers ook gevraagd worden.'

Toch is het Nutella-mesje van Patrick Jouin bij uitstek een nuttig product voor iedereen. Net zoiets als de oer-Hollandse yoghurtflesleegschraaper van Tomado of het lange kunststof lepeltje dat Castiglioni voor mayonaisefabrikant Kraft ontwierp en dat na jaren afwezigheid inmiddels weer door Alessi wordt geproduceerd.

In het oog springt een roze leunstoel met voetenbank van Ronan en Erwan Bouroullec, gemaakt door Ligne Rosset. Een mooi

HET POSTMODERNISTISCHE MEMPHIS VAN DE JAREN '80 BLIJKT NU AL NOSTALGISCHE GEVOELENS OP TE ROEPEN

voorbeeld van een geheel Frans product. De naam, *Origami*, verwijst naar de Japanse vouwwijze waarop de vorm vanuit het platte vlak in elkaar is gezet. Heel inventief, zoals we van 'Les Bouroullecs' gewend zijn. Zij zijn inmiddels een jaar of tien actief en ontwerpen ook de op Japanse lampions gebaseerde *Fold In-Fold Out*-lampen, die door het Zwitsers-Duitse Vitra worden geproduceerd.

In Nederland zijn we het misschien weer stilletjes vergeten maar in de jaren zestig werkte de Fransman Pierre Paulin voor het Limburgse bedrijf Artifort. Zijn afgeronde meubels in sterke kleuren associeer je met de opgewekte hippie-jaren. Om die reden zijn ze nu weer in het programma opgenomen. Ook in Rotterdam staat zo'n fauteuil.

'Morgue, Paulin, Tallon zetten als naoorlogse Franse ontwerpers voor de jongste generatie designers een duidelijk beeld neer', zegt Morisset en hij wijst op een nogal brede leunstoel, even ceruleumblauw als de bijbehorende lamp. De jonge ontwerper ervan heet Jérôme Gauthier, maar of hij ook familie van de modekoning Jean-Paul is, vertelt Rosset er niet bij. Het is een typisch retro-ontwerp. Net als het moeilijk herkenbare witte 'ding' op pootjes ernaast, dat dan ook passend *La Chose* heet en een kruk blijkt te zijn.

Morisset: 'Zulke organische vormen zijn bekend uit sciencefictionfilms uit de jaren zestig zoals *2001, A Space Odyssey* van

Kubrick of Vadims Barbarella. In *Men in Black*, de sf-film uit van een paar jaar terug, zag je zulke spacy vormgeving ook weer terugkomen.'

Heel verrassend blijkt het postmodernistische Memphis van de jaren tachtig nu ook al nostalgische gevoelens op te roepen. Bij Pierre Charpin tenminste. Hij maakte een luxe marmeren fruitbak met kloekke zilveren grepen. Een grote brievenstandaard had — als je het niet beter wist — inderdaad ook dertig jaar geleden door Ettore Sottsass of Michele de Lucchi gemaakt kunnen zijn.

Bij het doorlopen van de tentoonstelling dringt de vraag zich op: wat is er van het zo typisch Franse begrip 'chic' terechtgekomen? Chic betekent zoveel als zwierig en is een Frans (verklein)woord, afgeleid van 'chicaneur', zwieren. De yuppies, die in Frankrijk BCBG (bon chic, bon genre) genoemd worden, zijn inmiddels gesetteld en gooien minder gul met geld. En sinds een Amerikaanse popgroep zich Chic ging noemen en chic uit-

eindelijk in de blingblingcultuur terecht kwam werd het bepaald ordinar.

Ordinar

Philippe Starck begrijpt dat als geen ander. Bepaald ordinar zijn twee lampen met een rechtopstaand vuurwapen als basis. Voor *Lounge Gun* vormt een gouden machinegeweer met een zwarte lampenkap een staande schemerlamp. Normaliter had het geweer misschien schietklaar in de hoek van de kamer gestaan, zoals sommigen een pistool op het nachtkastje hebben liggen. Starck transformeerde het nachtkastjesaccessoire tot bedschermelampje, onder het scabreuze, aan een Beatlesnummer refererende motto *Happiness is a warm gun*.

Wat beschaafder verwijzend naar de Louis Seize- of Quatorze-traditie zijn twee transparante, kunststof Kartell-stoelen van Starck. Passend in deze neobarokstijl is de tot een plaatje teruggebrachte wandlamp van Blan-

Boven Jérôme Gauthier: 'prototype stoel en leeslamp' (2004), Cédric Ragot: 'La Chose' (2003) Links Patrick Jouin: 'CI' (2004) Rechts Cédric Ragot: 'Fast Vase' (2003) Onder Philippe Starck: 'Bedside Gun' (2005)

dine Dubos. Een centraal geplaatste kopspiegelgloeilamp verspreidt sfeerlicht.

De geperste Duralex-glaasjes, het vroegindustriële gezicht van het Franse design, vormden het uitgangspunt voor de reeks donkerpaarse drinkglazen die Starck ontwierp voor kristalfabrikant Baccarat. Ze ogen mooi streng. De landelijke pendant, die knipoogt naar de melkflessenlamp die Tejo Remy een decennium geleden maakte voor Droog Design, is een melkfleslamp van Eric Jourdan. Wat armoedig, daarentegen, is een setje aaneengeschaalde, tweedehands keukenstoeltjes en -tafeltjes van formica.

Een mooi staalje van contemporaine etno-design is een clean herontworpen waterpijp van glas voor Har-design. 'Har is kort voor Harari, de Libanese familie van de toenmalige premier', vertelt Morisset. 'Zij brengen deze en andere producten op de Franse markt.'

Verwijzend naar emigranten in Parijs gebruikte Matali Crasset het goedkope verpakingsplastic van hun grote tassen. Ze be-

kleedde daar een grote, vierkante zitbank mee. Het aardige is dat je het zitmeubel op balkon kan laten staan en de kinderen er ongestoord op kunt laten ravotten. Maar lekker zitten doet hij niet echt.

Fris

Hoe fris de expositie er ook uitziet, het spannendst blijven toch voorwerpen die vanwege de gebruikte technologie alleen maar nu gemaakt kunnen zijn. Zo'n product is de *Fastvase*, een porseleinen vaas, lijkend op wapperende stof. Cédric Ragot ontwierp hem op de computer. En dat deed Jouin — van het Nutella-mesje — ook met het andere ontwerp waarmee hij in de expositie is vertegenwoordigd. Het is een stoel gemaakt in de stereolithografietechniek. Bij stereolithografie wordt een vat vloeibaar fotopolymeer gebruikt. In dit vat is een lift geplaatst die laag per laag zakt. Elke laag wordt gesand met een laser. Waar deze het vloeistofoppervlak

gesand heeft wordt het fotopolymeer uitgehard en zakt de lift een laag. Daarna wordt het vloeistofoppervlak vlak gemaakt waardoor alle opeenvolgende lagen horizontaal blijven. Omdat het basismateriaal een vloeistof is en dus geen steun geeft aan de gebouwde stukken moeten deze van een steunstructuur voorzien worden. Deze structuur maakt men tegelijk met de stukken. Is de vorm compleet dan wordt het geheel in een UV-oven 'afgebakken' alvorens het op te schuren en te zandstralen.

Nu is het bijzondere dat deze bewerkelijke techniek, die vooral gebruikt wordt om snel driedimensionale prototypes te maken, de stoel een bizar historiserend effect geeft. Door de wirwar aan honingraatachtige structuren lijkt hij van enige afstand warempel op de kathedraal van Chartres. Begrijpelijk dat bijna iedereen even wil voelen hoe dat zit, maar dat kan het prototype nog niet verdragen. Opletend als een museumsuppoos in het Louvre roept Morisset: 'On ne touche pas.' ■

Grote foto met de kruk van Eric Jourdan: 'Somerset' (2005), Ronan & Erwan Bouroullec: 'Facet' (2005), Philippe Starck: 'Lounge Gun' (2005), Patrick Norguet: 'Apollo Chair' (2002) Onder Cyril Delage: 'Tréteau en rondins de châtaigner' (2002)

Paris Contemporary Designs

T/m 13 augustus bij Vivid Vormgeving, Rotterdam
Info: 010-413 63 21 of www.designnews.com

Frans design is hypermodern en niet typisch Frans

Vormgeving

Paris Contemporary Designs. Vivid, William Boothlaan 17a, Rotterdam. T/m 13 augustus, di-zo 12-18u.

Je zou er een honingraat in kunnen zien. Met vier poten, een zitvlak en een rugleuning, dat wel. Maar verder is de stoel van de jonge Franse ontwerper Patrick Jouin helemaal geïnspireerd op de geometrische vormen van het binnenste van een bijenkorf. Zelfs de kleur van zijn stoel is honinggeel. Ondanks zijn grillige vorm, heeft dit ontwerp toch iets geruststellends. Terwijl het nou juist zo'n futuristisch ontwerp is; neem alleen al de naam *CI*. Het procedé waarmee de kunststof deze vorm is meegegeven, stereolithografie, bestaat pas een paar jaar.

Hypermodern maar toch traditioneel, eigennuttig én herkenbaar – je kunt deze stoel diverse kwalificaties meegeven. Behalve dan typisch Frans. En dat geldt voor het merendeel van de veertig ontwerpen op de expositie *Paris Contemporary Designs* in vormgevingsgalerie Vivid in Rotterdam. Een duidelijke overeenkomst tussen de ontwerpers, allemaal woonachtig in Parijs, is er amper – behalve dan de hoge kwaliteit van hun werk. Ze laten zich juist door van alles en iedereen inspireren. Eerder universeel dus, dan Frans.

Neem de *Pouf digestion* (1998) van Matali Crasset, een kingsize broodschappentas die is gevuld met een perfect passend rechthoekig kussen, waardoor de tas verandert in een zitmeubel. Een voorwerp waar we liever niet mee geassocieerd willen worden – de Turkenttas, zoals het ding ook wel wordt genoemd – wordt een gewild hebbeding. Met een beetje fantasie zou je er een pleidooi voor Franse deugden als gelijkheid en broederschap in kunnen zien.

Je zou het *samplen* kunnen noemen, deze werkwijze. Een bestaand voorwerp of een bekende vorm wordt in een andere context hergebruikt. Ook Philippe Starck, de zonnekoning van het Franse design, doet het. *Lounge Gun* en *Bedside Gun* (2004) zijn lampen waarvan de sokkel bestaat uit een gouden revolver of machinegeweer. Starck drukt ons zo met de neus op het feit dat wapens alomtegenwoordig zijn, denk alleen al aan de voortdurende stroom van oorlogsbeelden uit Irak. We verheerlijken wapens, is zijn commentaar – want waarom zou hij ze anders uitvoeren in bladgoud.

Linksboven: Erwan en Ronan Bouroullec, *Facett* (2004). Rechts: Marine Peyre, *Love to love* (2004). Linksonder: Blandine Dubos, *Louis 5D*, (2004). Rechts: Matali Crasset, *Pouf digestion*, (1998).

FOTO'S MARTIJN BEEKMAN – DE VOLKSKRANT

Soms zijn de *samples* ook heel subtiel. *Facett* (2004) van de broers Erwan en Ronan Bouroullec is een flirt met de Japanse papiervouwkunst, origami. De fragile stoel is in symmetrische vlakken verdeeld, waardoor het lijkt alsof het gevouwen is uit een vel papier. Een ontwerp van zo'n eenvoudige

schoonheid heeft geen dubbele bodem nodig om te behagen.

Niet dat de Franse ontwerpers van nu blind zijn voor de unieke historie van hun land. De kunststof muurlamp in de vorm van een barokke kroonluchter van ontwerper Blandine Dubos heet niet voor niets *Louis 5D*. Net zomin als het

toeval is dat de barokke zitstoeltjes van transparant kunststof van Philippe Starck *Louis Ghost* heten.

Al wordt er ook net zo makkelijk gespeeld met Franse clichés. Van Marine Peyre is de *Love to love* (2004), een fleurige dildo met bijbehorende cockringen. Met haar seksspeeltjes in vrolijke kleurtjes

en speelse vormen koketteert ze niet met het Franse oh-la-la-gevoel, maar benadert deze ontwerper seks als iets leuks en alledaags. Zonder een knieval te doen voor de vulgaire maar allesoverheersende porno-look van de afgelopen jaren of voor de Nieuwe Preutsheid die, al dan niet onder invloed van

de islam, nu een opmars maakt.

Misschien wel het meest Franse design op deze expositie zijn de meubels van Enkidoo, een interieurmerk dat zetelt in de regio rond Limousin. Deze streek in het hart van Frankrijk staat bekend om kastanjebossen. De schalen, stoelen, krukjes en andere meubels van

Enkidoo zijn gemaakt van ruwe boomtakken, inclusief schors en knoesten. Tussen de hightech stoelen en de samples van Japanse papiervouwkunst zijn deze ambachtelijke meubels van houtstronken een opvallende ode aan het Franse platteland.

Jeroen Junte

Expositie van spraakmakende en vernieuwende ontwerpers

Het abc van FRANS DESIGN

Wie van Frans design houdt, kan t/m 13 augustus terecht bij Vivid Vormgeving in Rotterdam. Daar wordt de expositie 'Paris Contemporary Designs' gehouden. Voor de eerste keer zijn meer dan veertig voorwerpen van de meest markante en vernieuwende Franse ontwerpers bij elkaar gebracht. Ze laten het Parijse design van de laatste vijf jaar zien, dat geïnspireerd is op het dagelijks leven, de natuur, het gebruik van nieuwe technologieën, de geschiedenis van het Franse meubilair of de politiek.

Wat betreft de laatste zien we de Gun lampen van de inmiddels wereldberoemde Philippe Starck. Omdat de functie van een voorwerp steeds minder nieuwe oplossingen brengt, richten designers zich op design dat vooral een betekenis moet hebben. Voorloper Philippe Starck zet met zijn lampen Guns, die refereren aan een krijgslustige wereld, de functie van het object op de achtergrond. Deze objecten met een boodschap tonen een duidelijk politiek design.

En meer dan ooit kijken

■ De Facett fauteuil van de gebroeders Ronan & Erwan Bouroullec.

Franse designers naar hun verleden om een toekomst te bedenken die als maatstaf verwijst naar de nationale geschiedenis van hun meubels. Teruggaan naar Franse meubels in de stijl van Lodewijk de Vijftiende en Veertiende of in die van Louis-Philippe, past vanuit commercieel oogpunt in het kader van humoristisch en oneerbiedig hergebruik

van dat wat bekend is en herkend wordt.

De broertjes Ronan & Erwan Bouroullec zijn misschien bij ons iets minder bekend dan Starck, maar ook zij maken spraakmakend design, zoals de fauteuil Facett voor Ligne Roset, die vorig jaar furore maakte.

Er wordt gerefereerd aan de Japanse papiervouwkunst. Traditioneel handwerk dat door de ontwerpers is aangepast aan industriële productie. De fauteuil is een genaaide

structuur die zich ontplooft als een patroon.

Ongetwijfeld zal men nog meer ontwerpen herkennen op deze expositie, maar ook nieuwe ontdekken van bekende en aanstormende ontwerpers.

Paris Contemporary Designs is van dinsdag tot en met zondag van 12.00 tot 18.00 uur te bekijken bij Vivid Vormgeving, William Boothlaan 17a, in Rotterdam. Entree is gratis. Voor meer info: www.vividvormgeving.nl

■ De Lounge Gun lamp van Philippe Starck.